

1.1.1. *The complement of N: is there any at all?* (G. Alberti and J. Farkas)

english

english

1.1.1.1. *Three hypotheses in the Hungarian literature on the complement of N*

english

Létezik-e egyáltalán az N fej mögött egy komplementumzóna? Háromféle álláspont lelhető fel a szakirodalomban:

1. Nem. Szabolcsi és Laczkó (1992:291) összefoglaló (6) szerkezete nem vesz tudomást N fej mögötti összetevőkről. A birtokosok mélyszerkezeti helye az N fej előtt van.

Remark 1. This below is a simplified version of their above mentioned constituent structure:

(i) Szabolcsi and Laczkó's (1992:291, (6)) DP structure: [_{DP} SPEC D [_{NP} DP N+]]]

SPEC and the NP-internal DP refer to the possible positions of the two sorts of possessors. D is the position of the article, and I is the inflection on the N head ([+/- possessed, person α , number β]).

2. Igen is, nem is. É. Kiss (1998:85-86) így ír: "A birtokos szerepű bővítményt a kiinduló szerkezetben a bővítmények szokásos helyén: az alaptag mögött, annak testvéreként vesszük fel. A [...] esetadás-megszorítás azonban az NP-ben nem engedélyez bővítményt az alaptag mögött; következésképp a birtokost topikszerűen, az NP élére kell vinnünk, és a főneves kifejezés egészét magában foglaló DP kategóriához kell csatolnunk."

Remark 2. She offers the constituent structure below as a formal description of the approach sketched above:

(i) É. Kiss' (1998:86, (54)) DP structure: [_{DP} NP_i D [_{predNP} N+I \emptyset_i]

A 77. oldalon mondja ki az esetadás-megszorítást ebben a formában:

- (1) • Constraint on Case assignment (É. Kiss 1998:77)
- The case marker of an NP appears on the right edge of this NP.
 - The case marker cliticizes on the head of the NP or, in the case of an empty head, it cliticizes on the constituent preceding the head.

3. E rész szerzői azt képviselik Alberti és Medve (2002/2005:141-142, and Chapter 6) alapján, hogy a főnévi fej vonzatai (is) a komplementumban születnek, sőt a Laczkó (2000, Section 6.1) által fogalmikeret-szereplőknek nevezett, adjunktum funkciójú összetevők is. Érv: így együtt adnak ki például egy igei vonzatszereplőt, függetlenül attól, hogy a főnévi fejhez milyen módon kötődnek az érintett összetevők. Ebben a megközelítésben az

adatokról úgy lehet számot adni, hogy az összetevők komplementumban maradását grammatikusnak, viszont az N fej előtt kínálkozó pozíciókhoz képest gyakran diszpreferálnak tartjuk. Azaz több körülmény együttes fennállása esetén válhat preferálttá (vagy legalábbis az üres komplementus alternatívákkal egyenrangúvá) az N-komplementum hangalakkal rendelkező összetevőkkel való kitöltése: pl. az N ragjának testessége és funkcionalitásának a foka, a Behaghel-törvény, az N fej előtti pozíciók "zsúfoltsága", a befogadó teljes mondat arányai.

Remark 3. Alberti és Medve (2002/2005:141–142, and Chapter 6) attributes the following deep structure and three surface-structure variants to the Hungarian DP:

(i)	a.	Alberti and Medve's (2005) deep structure:	[_{DP} D [_{NP} N DP]]
	b.	Surface structure 1:	[_{DP} D [_{NP} N DP]]
	c.	Surface structure 3:	[_{DP} DP _i D [_{NP} N Ø _i]]
	d.	Surface structure 2:	[_{DP} D [_{NP} DP _i N Ø _i]]

Compared to the deep structure in (ia) with the possessor in the complement of the N head nominatively or genitively case-marked, the genitively marked possessor is claimed to be able to remain *in situ* (ib) or move to the specifier of DP (ib–c), and the nominatively marked (or caseless?) possessor is claimed to be moved obligatorily to the specifier of NP.

Ebben a szakaszban olyan (teljes mondat- vagy szövegkörnyezetet kínáló) adatsorokat mutatunk be, amelyek reményeink szerint jó kiindulópontjával szolgálnak majd későbbi kutatásoknak ezen a területen, ahol nyilvánvalóan feszültség (tension) van az esetmegszorítási elv és valamiféle vonzatöröklődési elv között, súlyosbítva azzal, hogy a perdöntő példák szemantikai komplexitása elkerülhetetlenül beleszól a grammatikalitási ítéletekbe.

1.1.1.2. The Focus Test

english

Szabolcsi és Laczkó (1992:190, (10a-b) tagadja a főnévi fej mögötti birtokszó-előfordulás lehetőségét, fókusztesztrel érvelve (2a-b), amit Bartos (2000:689-692) is követ (2c-e).

english

- (2) • The application of Focus Test to the Hungarian NP
- a. *[A kalap-ja Péter] vezett el.
 the hat-Posd Péter lost away
 intended meaning: 'It is Peter's hat that has lost.'
 - b. *[A kalap-ja Péter-nek] vezett el.
 the hat-Posd Péter-Gen lost away
 intended meaning: 'It is Peter's hat that has lost.'

- c. *?[?]Nekem csak [a könyv az asztalon] kell.
kkkkk
intended meaning: 'It is the book on the table that I need.'
- d. *?[?]Engem [a bizalom Istenben] hatott meg.
kkkkk
'It is the trust in God that has affected me.'
- e. *?[?]Minket [a vita Péterrel] fárasztott el ennyire.
kkkkk
'It is the debate with Peter that has exhausted us so much.'

Bartos (2000:691) a fenti "alig elfogadható" példákhoz képest teljesen elfogadhatatlannak mondja az alábbi testes N-ragot tartalmazó variánsokat, továbbra is fókusztesztnek alávetve őket.

english

- (3) • The application of Focus Test to NPs with non-empty case marking on N
- a. *Nekem [a könyvből az asztalon] / [a könyv az asztalomból] kell készülnöm.
kkkkk
intended meaning: 'It is book on the table that I should study from.'
- b. *Nem [a bizalmat Istenben] / [a bizalom Istenben] vesztettem el.
kkkkk
'It is not the trust in God that I have lost.'
- c. *Mi [a vitától Péterrel] / [a vita Péterreltől] vagyunk ennyire fáradtak.
kkkkk
'It is the debate with Peter that we are so tired from.'

Remark 4. Szabolcsi and Laczkó (1992:257, (4a-b)) *****:

- (i) a. A *Harc a nagyúrral*-t fogom elmondani.
*****-struggle with the lord
'...'
- b. A *Halál Velencében*-nek csak a filmváltozatát ismerem.
the death*****
'...'

kkk.

Ez a teszt azonban a fókusz jobbra ágazást tiltó jellege miatt nem perdöntő: ezt mutatja, hogy más, egy összetevőnek tartott konstrukciókkal sem tehető meg, hogy Spec,FP-be rakjuk őket, ha van a fejtől jobbra ágazó hanganyaguk.

english

- (4) • The application of Focus Test to right branching phrases
- a. Ki hívott meg? *[_F Az a lány, akivel tegnap találkoztunk], hívott meg.
who invited Perf
 - a'. Ki hívott meg? [_F Az a lány] hívott meg, akivel tegnap találkoztunk.
who invited Perf
'...'
 - b. Hogy találták meg Pétert? *[_F Berúgva a pálinkától] találták meg.
kkkk
 - b'. Hogy találták meg Pétert? [_F A pálinkától berúgva] találták meg.
kkk
'...'
 - c. Mi célból mentél át Boglárra? *[_F Átúszni a Balatont] mentem át Boglárra.
kkk
 - c'. Mi célból mentél át Boglárra? [_F A Balatont átúszni] mentem át Boglárra
kkk
'...'

1.1.1.3. When is the "ill-formed" quite well-formed (according to the literature)?

english

Az 1. megközelítést valló szerzők is sok példát elfogadhatónak tartanak azonban (257-258). Preferálják a vonzatot a szabad határozóval szemben (az ő (85) sz. példasoruk), de az utóbbit is némileg elfogadják. A vonzatosak között preferálják a mondat eleji vagy végi pozíciót, tekintetbe véve az N ragjának a testességét is nézik -- ugyanarra a tendenciára következtetve, mint Bartos iménti, a fókusztesztnek alávetett példái kapcsán.

english

- (5) • Arguments / adjuncts after the N head
- a. János megérkezése Pestre / [?]Máriával ma is beszédtema.
John*****
'...'
 - b. A fiúk találkozása Máriával / [?]Pesten ma is beszédtema.
kkkk
'...'

english

kkkkkkkkkkkkkk

- (6) • NPs with arguments after the N head on the left / right periphery
- a. [[?]Péter befutása a célba] a verseny végét jelentette.
John*****
'...'

- b. Ezek figyelték [Péter befutását a célba].
kkkk
'...'
- c. ?Nem tudunk [Péter befutásáról a célba].
kkkk
'...'
- d. ?Ezek figyelték [Péter befutását a célba] a lelátókról.
kkkk
'...'

english

kkkkkkkkkkkkkk

Szabolcsi és Laczkó (1992:257--258, (87)) az N-rag testességét sem tartja kizártnak, de az argumentum ragja legyen még testesebb

english

- (7) • Comparison of the case marker of the N head with that of its argument
 - a. Sokat gondolkodtam [a biztonsági emberek összeesküvéséről a király ellen].
much*****
'...'
 - b. ?Sokat gondolkodtam [Mária találkozásáról Péterrel]
kkkk
'...'
 - c. ??Sokan érdeklődtek [Mária találkozása felől Péterrel].
kkkk
'...'
 - d. *Sokan érdeklődtek [a biztonsági emberek összeesküvése felől a király ellen].
kkkk
'...'

Szabolcsi és Laczkó (1992:264, (134)) is ad olyan példasor, amelyből az világlik ki, hogy ha "túlterhelt" az N fej előtti zóna, akkor akár preferálttá is válhat az a változat, amely N mögötti összetevőt tartalmaz. Megjegyezhető, hogy a két "való" együtt nem megy; nekünk viszont a c. éppúgy egy kérdőjel, mint a d.

english

- (8) • Preferred version with a constituent after the N head in Szabolcsi and Laczkó's (1992:265) chapter
 - a. *az este hatkor való Máriával való találkozás
much*****
'...'

- b. *a Máriával való este hatkor való találkozás
 much*****
 '...'
- c. *a Máriával este hatkor való találkozás
 much*****
 '...'
- d. ?az este hatkor Máriával való találkozás
 much*****
 '...'
- e. ?a Máriával való találkozás este hatkor
 much*****
 '...'
- f. az este hatkor való találkozás Máriával
 much*****
 '...'

Az esetmegszorítás jósolta "fekete-fehér" helyzet tehát távolról sem áll fenn, ahogy az iménti ellenpéldák mutatják. Az *is* beépülése például tovább ront a jól formáltságon, ami még inkább arra mutat, hogy az N-hez társuló klitikumok testességének mértékét kellene egy ideális elméletnek megragadnia a jövőben. Azt is az 1-2. megközelítés képviselőinek szemére vethetjük, hogy miközben tisztázzák, hogy milyen körülmények javítják meg a testes N-komplementum alkalmazását, sok kipróbált példában nem teremtik meg ezeket a körülményeket.

english

- (9) • *Is* 'also' on the N head with a non-empty complement
- a. Mit tárgyalatok tegnap olyan izgatottan?
 What*****
 '...'
- a'. Mari sikerét a matekvizsgán. Meg Péter befutását a célba.
 What*****
 '...'
- a". Mari sikerét a matekvizsgán. ??Meg Péter befutását is a célba.
 What*****
 '...'
- a"". Mari sikerét a matekvizsgán. Meg Péternek a célba való befutását is.
 What*****
 '...'
- b. Miről beszélgettetek tegnap olyan izgatottan?
 What*****
 '...'

b'. ? Mari sikeréről a matekvizsgán. Meg Péter befutásáról a célba.

What*****
'...'

b". ? Mari sikeréről a matekvizsgán. *? Meg Péter befutásáról is a célba.

What*****
'...'

b"' . ? Mari sikeréről a matekvizsgán. Meg Péternek a célba való befutásáról is.

What*****
'...'

1.1.1.4. Potential tests concerning the constituent status of NPs with non-empty complements

english

Visszakanyarodva a kiindulópontához; hogyan lehetne tesztelni azt, hogy létezik-e N-komplementum hanganyaggal (3. megközelítés (AG, MA))? Négy tesztet nézünk:

1. A fókuszteszt. Nem jó a jobbra ágazási tilalom miatt; ezt az elején kimutattuk.

2. Mondatvég. Itt az a baj, hogy az N' alattinak hitt DP akár V' alatti szökött jószág is lehet. 3 példasor!

3. Rövid válasz. Elliptikus mondatnak tekintve lehet tükörfókuszosként is felfogni.

4. Kontrasztív topikos válasz: "Na például...". Mi nem látunk ellenjavallatot. Ideális hely lehet jobbra ágazó NP-nek, mint valami sziget... Nyilvánvaló, hogy ki nem szökött belőle semmi, de állíthatja valaki, hogy N' alól DP-re csatolt pozícióba szökdöstek az N-vonzatok. Emellett viszont csak metaérv van: az esetmegszorítási "dogma".

english

1.1.1.4.1. Noun phrases in the complement of V

english

A három alábbi példasor némileg megkérdőjelez egy olyan hipotézist (a "mondatvég-teszt" kapcsán), miszerint az ige mögötti helyzetben az N-vonzatok kötelezően kilépnek a V komplementumába -- az É. Kiss-féle (1998) VP-összevonás szellemében.

Remark 5. According to this approach, the complement of the verb takes every constituent that (originally/semantically) belongs to the complement of any constituent in its complement. The structure below shows a potential constituent order (but alternative orders are not excluded):

(i) [VP ... V ... DP ... [DP ... N \emptyset_i ... \emptyset_j ...] ... DP_i ... DP_j ...]

(10) • "Behaghel Test" on the constituent status of noun phrases with non-empty N-complements

a. Elmondattad végül

[a két kis cserfes hódmezővásárhelyi unokahúggal]

[a gyerekkorunkból ismert tréfás kis verset Móricztól a három dühös tehénről]?

What*****

'...'

a'. Elmondattad végül

[a két kis cserfes hódmezővásárhelyi unokahúggal]

[a gyerekkorunkból ismert tréfás kis versét Móricznak a három dühös tehénről]?

What*****

'...'

a". Elmondattad végül

[a gyerekkorunkból ismert tehenes Móricz-verset]

[a két kis cserfes hódmezővásárhelyi unokahúggal]?

What*****

'...'

b. Elmondattad végül

[a két kis cserfes hódmezővásárhelyi unokahúggal]

[a gyerekkorunkból ismert tréfás kis verset]

[Móricztól]

[a három dühös tehénről]?

What*****

'...'

b'. Elmondattad végül

[a két kis cserfes hódmezővásárhelyi unokahúggal]

[a gyerekkorunkból ismert tréfás kis versét]

[Móricznak]

[a három tehénről]?

What*****

'...'

c. ^{??}Elmondattad végül

[Móricztól]

[a három tehénről]

[a gyerekkorunkból ismert tréfás kis verset]

[a két kis cserfes hódmezővásárhelyi unokahúggal]?

What*****

'...'

- c'. ²Elmondattad végül
[Móricznak]
[a három tehénről]
[a gyerekkorunkból ismert tréfás kis versét]
[a két kis cserfes hódmezővásárhelyi unokahúgoddal]?
What*****
'...'

Az iménti példasor tanúsága szerint a Behaghel-törvény akkor "jön ki", ha úgy tekintjük, hogy a V után két DP összetevő jön (a, a', a"), nem négy (b, b'); a négyet a c. és a c'. szerint kellene rendezni Behaghel szerint, így viszont pocsék szósorokat kapunk.

english

- (11) • "Right Branching Test" on the constituent status of noun phrases with non-empty N-complements

- a. ²Elmondattad végül
[a Móricz-verset a tehenekről]
[a két kis cserfes hódmezővásárhelyi unokahúgoddal]?
What*****
'...'
- a'. Elmondattad végül
[a két kis cserfes hódmezővásárhelyi unokahúgoddal]
[a Móricz-verset a tehenekről]?
What*****
'...'
- b. ²Elmondattad végül
[a tehenes versét Móricznak]
[a két kis cserfes hódmezővásárhelyi unokahúgoddal]?
What*****
'...'
- b'. Elmondattad végül
[a két kis cserfes hódmezővásárhelyi unokahúgoddal]
[a tehenes versét Móricznak]?
What*****
'...'

Ez a "kísérlet" pedig úgy értelmezhető, hogy a jobbra ágazó DP felülbírálja (másoknak csak kiegyensúlyozza) a Behaghelt. Ha három DP-t feltételeznénk a V-komplementumban, akkor különösen megsérténénk a Behaghelt.

english

- (12) • "Insertion Test" concerning the constituent status of noun phrases with non-empty N-complements ('sz/v' = *szerinted* / *végül* 'in your opinion' / 'finally')
- a. Elmondatták az unokahúggal (\emptyset /sz/v) a tréfás versikét Móricztól a három tehénről?
 What*****
 '...'
 - b. Elmondatták a tehenes versikét ($^{\circ}\emptyset/^{?}sz/^{?}v$) Móricz Zsigmondtól a cserfes kis unokahúggal?
 What*****
 '...'
 - b'. Elmondatták a cserfes kis unokahúggal a tehenes versikét Móricz Zsigmondtól?
 What*****
 '...'
 - c. Elmondatták a Móricz-versikét ($^{\circ}\emptyset/^{?}sz/^{?}v$) a három tehénről a cserfes kis unokahúggal?
 What*****
 '...'
 - c'. Elmondatták a cserfes kis unokahúggal a Móricz-versikét a három tehénről?
 What*****
 '...'

Végül a beékeléses "kísérlet" azt mutatja (a scramblinget toleráló magyarban), hogy egy "valódi" igevonzat után büntetlenül állhat egy szabad határozó (a), a raboltnak feltételezett igevonzat után viszont nem: ront a jól formáltságon (b&c). Megjegyzendő, hogy itt is hat a jobbra ágazási tesztben megállapított hatás: b' és c'. ezért eleve jobb, mint b. és c. beékelés szabad határozó nélkül. Ami érv amellet, hogy b. és c. szabadhatározó-beékelés nélkül két-DP-s V-komplementumot tartalmaz. Összefoglalva, a szabadhatározó-beékelést ott tartjuk rontó hatásúnak, ahol nem eleve meglévő igekomplementumbeli összetevők között zajlik le, hanem éppen az adott szabadhatározó-beékelés által létrehozott összetevők között.

english

...

1.1.1.4.2. Noun phrases in short answers

english

Vajon más-e a rövid válasz szerkezete, mint a tükörfókuszos teljesé, amiből F' elliptálásával előállíthatjuk? Lipták (ÁNYT XXIII) a rövid válaszok szerkezetét teljes szerkezetek ellipszise révén állítja elő -- ami

kézenfekvő javaslat. Amíg nem találunk ez ellen komoly érvet, addig a rövid válasz nyilván nem alkalmas annak tesztelésére, hogy az N fej egy összetevőben van-e a komplementumával.

Megjegyzendő, hogy az alábbi "tükörfókuszos" mondatokat úgy kell hangsúlyozni, hogy teljesen hangsúly nélkül nem maradhat az ige mögötti rész, mert az a preszuppozíciós részbe számúzná az N-vonzatok tartalmát. Itt viszont a teljes DP jelenti az új információt (a kérdésre való választ). Minden N-vonzatnak fel kell tehát vennie hangsúlyt -- abban most nem foglalunk állást, hogy a fókuszhangsúlyos összetevőn belül ténylegesen hova fog esni a hangsúly.

(13) • Test concerning right branching NPs relying on short answers

- a. Melyik verset mondod el? *Azt a tréfás kis gyerekversét ~~mondom el~~ Móricznak a különböző színű tehenekről.*

What*****
'...'

- b. Melyik verset mondod el? *Azt a tréfás kis gyerekverset ~~mondom el~~ Móricztól a különböző színű tehenekről.*

What*****
'...'

- c. Mi bosszantott fel? *Az előzetes egyeztetés nélküli meghívása ~~bosszantott fel~~ a kelekótya húgodnak arra az éjjelig tartó koncertre.*

What*****
'...'

Remark 6. Alberti and Medve (2005:****, 200*:***) attribute the structure below to the "mirror focus" construction in (a'), (b') and (c') above:

- (i) [FP [DP ... N Ø_k Ø_m]_i [F' V_t+F [V' Ø_t... Ø_i ...] DP_k DP_m]]

1.1.1.5. Further factors which might influence the judgment on noun phrases with non-empty complements

english

1.1.1.5.1. The weight of the case on the N head

english

Vizsgáljuk meg, hogy az N-rag testességének mely vonása számít! Alany kontra jelölt? Vagy "centrális" (alany, tárgy) kontra ferde? Vagy "legrövidebbek" (alany, -t, -(V)n) kontra feltétlenül új szótagot alkotók?
english

(14) • Dependence on the weight of the inflection on N

I. *Possessor + heavy oblique* order in the complement)

- a. Mi bosszant? Na például [az előzetes egyeztetés nélküli meghívása a húgodnak arra az éjfélíg tartó koncertre], az nagyon bosszant.

What*****

'...'

- b. Mit ellenzel? Na például [az előzetes egyeztetés nélküli meghívását a húgodnak arra az éjfélíg tartó koncertre], azt nagyon ellenzem.

What*****

'...'

- c. ⁽²⁾Min csodálkozol? Na például [az előzetes egyeztetés nélküli meghívásán a húgodnak arra az éjfélíg tartó koncertre], azon nagyon csodálkozom.

What*****

'...'

- d. [?]Mibe nem törödsz bele? Na például [az előzetes egyeztetés nélküli meghívásába a húgodnak arra az éjfélíg tartó koncertre], abba nem törődöm bele.

What*****

'...'

- e. [?]Mitől borultál ki? Na például [az előzetes egyeztetés nélküli meghívásától a húgodnak arra az éjfélíg tartó koncertre], attól nagyon kiborultam.

What*****

'...'

- f. [?]Mivel nem értesz egyet? Na például [az előzetes egyeztetés nélküli meghívásával a húgodnak arra az éjfélíg tartó koncertre], azzal nagyon nem értek egyet.

What*****

'...'

- g. ^{??}Mi miatt vagy dühös? Na például [az előzetes egyeztetés nélküli meghívása miatt a húgodnak arra az éjfélíg tartó koncertre], amiatt nagyon dühös vagyok.

What*****

'...'

- (15) • Dependence on the weight of the inflection on N
II. *Possessor + not heavy oblique* order in the complement)
- a. Mi bosszant? Na például [a meghívása a húgodnak a koncertre], az nagyon bosszant.
What*****
'...'
- b. Mit ellenzel? Na például [a meghívását a húgodnak a koncertre], azt nagyon ellenzem.
What*****
'...'
- c. ⁽²⁾Min csodálkozol? Na például [a meghívásán a húgodnak a koncertre], azon nagyon csodálkozom.
What*****
'...'
- d. ^{??}Mibe nem törödsz bele? Na például [a meghívásába a húgodnak a koncertre], abba nem törődöm bele.
What*****
'...'
- e. ^{??}Mitől borultál ki? Na például [a meghívásától a húgodnak a koncertre], attól nagyon kiborultam.
What*****
'...'
- f. ^{??}Mivel nem értesz egyet? Na például [a meghívásával a húgodnak a koncertre], azzal nagyon nem értek egyet.
What*****
'...'
- g. ^{*9}Mi miatt vagy dühös? Na például [a meghívása miatt a húgodnak a koncertre], amiatt nagyon dühös vagyok.
What*****
'...'
- (16) • Dependence on the weight of the inflection on N
III. *Oblique + heavy possessor* order in the complement)
- a. Mi bosszant? Na például [az előzetes egyeztetés nélküli meghívása a koncertre annak a kelekótya húgodnak], az nagyon bosszant.
What*****
'...'
- b. ⁽²⁾Mit ellenzel? Na például [az előzetes egyeztetés nélküli meghívását a koncertre annak a kelekótya húgodnak], azt nagyon ellenzem.
What*****
'...'

- c. [?] Min csodálkozol? Na például [az előzetes egyeztetés nélküli meghívásán a koncertre annak a kelekótya húgodnak], azon nagyon csodálkozom.
 What*****
 '...'
- d. ^{??} Mibe nem törődsz bele? Na például [az előzetes egyeztetés nélküli meghívásába a koncertre annak a kelekótya húgodnak], abba nem törődöm bele.
 What*****
 '...'
- e. ^{??} Mitől borultál ki? Na például [az előzetes egyeztetés nélküli meghívásától a koncertre annak a kelekótya húgodnak], attól nagyon kiborultam.
 What*****
 '...'
- f. ^{??} Mivel nem értesz egyet? Na például [az előzetes egyeztetés nélküli meghívásával a koncertre annak a kelekótya húgodnak], azzal nagyon nem értek egyet.
 What*****
 '...'
- g. ^{*?} Mi miatt vagy dühös? Na például [az előzetes egyeztetés nélküli meghívása miatt a koncertre annak a kelekótya húgodnak], amiatt nagyon dühös vagyok.
 What*****
 '...'

(17) • Dependence on the weight of the inflection on N

IV. *Oblique* + *not heavy possessor* order in the complement)

- a. Mi bosszant? Na például [a meghívása a koncertre a húgodnak], az nagyon bosszant.
 What*****
 '...'
- b. [?] Mit ellenzel? Na például [a meghívását a koncertre a húgodnak], azt nagyon ellenzem.
 What*****
 '...'
- c. ^{??} Min csodálkozol? Na például [a meghívásán a koncertre a húgodnak], azon nagyon csodálkozom.
 What*****
 '...'
- d. ^{*?} Mibe nem törődsz bele? Na például [a meghívásába a koncertre a húgodnak], abba nem törődöm bele.
 What*****
 '...'

- e. ^{*?}Mitől borultál ki? Na például [a meghívásától a koncertre a húgodnak], attól nagyon kiborultam.
 What*****
 '...'
- f. ^{*?}Mivel nem értesz egyet? Na például [a meghívásával a koncertre a húgodnak], azzal nagyon nem értek egyet.
 What*****
 '...'
- g. *Mi miatt vagy dühös? Na például [a meghívása miatt a koncertre a húgodnak], amiatt nagyon dühös vagyok.
 What*****
 '...'

Összefoglaljuk a tapasztalatainkat az iménti négy példasor alapján. Az "egyéb" tényezőktől függetlenül az

üres ≥ -t ≥ -n ≥ szótagalkotó oblique ≥ névutó

jól formáltsági sorrend látszik adódni; miközben az egyéb tényezők: preferenciasorrendje:

-- jobb, ha a két N mögötti szereplő közül a Gen van az N után egyből (az egyeztetés miatt valszeg)

-- "indokoltabb" az N-kompl. feltöltése, ha a végén súlyos összetevő áll.

Olyan kis körű tesztelés alapján született, amire mint kiinduló hipotézisre szélesebb körű tesztelés építhető jövőbeni kutatások során, egyéb tényezőkre is mérve.

english

Table 1: Dependence on the weight of the inflection on N

	I	II	III	IV
- (a)	✓	✓	✓	✓
-t (b)	✓	✓	(?)	?
-n (c)	(?)	(?)	?	??
OBL (d-f)	?	??	??	*?
PP (g)	??	*?	*	*

1.1.1.5.2. Other phonetic material on the N head

english

Vizsgálhatjuk, hogy mi történik az N-komplementummal a jobbra ágazást szintén nem toleráló birtokos--birtok sorrendű szerkezetben. Érdekes, hogy a c. változat -- ahol egy egész birtokszó tapad rá az N fejre,

elválasztva komplementumától -- nagyjából annyira jó ("??"), mint amikor egy testesebb rag tapadt az N fejre.

english

(18) • N with non-empty complement as a possessor before a possessed N

a. *Határozottan ellenzem [a meghívásuk az éjféli koncertre] ötletét.

What*****
'...'

b. *Határozottan ellenzem [a meghívásuknak az éjféli koncertre] az ötletét.

What*****
'...'

c. ??Határozottan ellenzem a meghívásuk (-nak a) váratlan ötletét az éjféli koncertre.

What*****
'...'

d. ??Határozottan ellenzem a tegnap felmerült váratlan ötletét [a meghívásuknak az éjféli koncertre].

What*****
'...'

1.1.1.6. Phonetic balance

english

Kell a főnévi szerkezeten belül a kiegyenlítődés. Javít a súlyosabb N-komplementumon a súlyosabb N előtti szakasz. A túl súlyos N előtti szakaszon javít az N mögé helyezése valaminek.

english

(19) • The balance of weight within NP

a. Miben látsz kifogásnivalót?

What*****
'...'

a'. ?Na például [a meghívásában a húgodnak a koncertre], abban látok.

What*****
'...'

a". (?)Na például [az előzetes egyeztetés nélküli, mindenki számára váratlan meghívásában a húgodnak a koncertre], abban látok.

What*****
'...'

b. Mi iránt érdeklődsz mostanában?

What*****
'...'

b'. ^{??}Na például [a versei iránt Adynak a halálról], azok iránt egyre jobban érdeklődöm.

What*****
'...'

b". [?]Na például [az utolsó éveiből származó, mostanában népszerűvé váló versei iránt Adynak a halálról], azok iránt egyre jobban érdeklődöm.

What*****
'...'

b'''. ^{??}Na például [Adynak az utolsó éveiből származó, mostanában népszerűvé váló, a halálról szóló versei iránt], azok iránt egyre jobban érdeklődöm.

What*****
'...'

Súlyosabb igei szakasz mellett jobb az N mögötti súlyosság.

english

(20) • The balance of weight within NP

a. Péter megnősült.

What*****
'...'

b. [?][Az új ismerőse az egyetemről annak a kelekótya húgodnak] megnősült.

What*****
'...'

c. [Az új ismerőse az egyetemről annak a kelekótya húgodnak] tegnap váratlanul megnősült.

What*****
'...'

1.1.1.6.1. Coinciding cases

english

A ragazonosság nyilván ront a jól formáltságon... Egyik forrása: a teljes DP ragja megegyezik az N-vonzat ragjával -- ami alany- és tárgyeset nem lehet az N-kompl-ban. Az x". kontrollként szolgál: nem önmagában a ragismétlődés okoz gondot a magyar embernek.

english

- (21) • Coinciding case markers: [_{DP} ... N_{+α} ... DP_{+α} ...]
- a. ^{??}Min csodálkozol? Na például [a váratlan megjelenésén a koncerten annak a kelekótya húgodnak], azon nagyon csodálkozom.
 What*****
 '...'
- a'. ^(?)Min csodálkozol? Na például [a váratlan megjelenésén a húgodnak azon az éjfélíg tartó koncerten], azon nagyon csodálkozom.
 What*****
 '...'
- a". Min csodálkozol? Na például [annak a kelekótya húgodnak a koncerten való váratlan megjelenésén], azon nagyon csodálkozom.
 What*****
 '...'
- b. ^{*?}Mitől borultál ki? Na például [a teljesen indokolatlan félelmétől a nagyobb testű kutyáktól a kelekótya húgodnak], attól nagyon kiborultam.
 What*****
 '...'
- b'. ^{??}Mitől borultál ki? Na például [a teljesen indokolatlan félelmétől a húgodnak a nagyobb kutyáktól], attól nagyon kiborultam.
 What*****
 '...'
- b". Mitől borultál ki? Na például [a kelekótya húgodnak a nagyobb testű kutyáktól való teljesen indokolatlan félelmétől], attól nagyon kiborultam.
 What*****
 '...'
- c. *Minek örülsz? Na például [a sikeres szereplésének a kisebbik húgomnak az országos matekversenyen], annak nagyon örülök.
 What*****
 '...'
- c'. ^{*?}Minek örülsz? Na például [a sikeres szereplésének a matekversenyen a kisebbik húgomnak], annak nagyon örülök.
 What*****
 '...'
- c". [?]Minek örülsz? Na például [a húgomnak az országos matekversenyen való sikeres szereplésének], annak nagyon örülök.
 What*****
 '...'
- d. *Mi miatt vagy dühös? Na például [az örökös veszekedései miatt az elveszett kulcsok miatt a hisztis húgodnak], amiatt nagyon dühös vagyok.
 What*****
 '...'

d'. *?Mi miatt vagy dühös? Na például [az örökös veszekedései miatt a húgodnak az elveszett kulcsok miatt], amiatt nagyon dühös vagyok.

What*****

'...'

d". Mi miatt vagy dühös? Na például [a hisztis húgodnak az elveszett kulcsok[?]miatti /^(?)[miatt való] örökös veszekedései miatt], amiatt nagyon dühös vagyok.

What*****

'...'

A táblázatban összefoglalt tanulság: önmagában az esetegyezés nem nagyon okoz gondot (x") -- talán mivel minden egyértelmű. A "való" jó elválasztó elem, talán a túlzott homogenitás feloldójaként / mélyebb szintre való beágyazóként. Szignifikánsan rosszabb az N mögötti rag azonossága az N ragjával, és azon belül is még sokkal rosszabb ezek szomszédossága. A -nAK problematikussága vetekszik a névutós konstrukciókéval, nyilván speciális funkciója miatt (ő a kiemelt N-vonzat, hiszen ő egyeztet az N fejjel).

english

Table 2: The impact of case coincidence in noun phrases

	x".	x'.	x.
-n (a)	✓	(?)	??
OBL (b)	✓	??	*?
-nAk (c)	✓	*?	*
PP (d)	(?)	*?	*

A ragazonosság másik forrása: a -nAk, ami Dat és Gen egyaránt lehet. Rögzített szándékolt jelentést tekintünk. Tanulságok. A Gen legyen előbb, és legyenek egymástól minél távolabb, akár azon az áron is, hogy a Dat az N fej mögött áll (c). Diszpreferált a kétértelműség (b).

english

(22) • Coinciding case markers: [DP ... N ... DP_{-nAk} ... DP_{-nAk} ...]

a. *Vannak barbár szokások Bergengóciában? Na például [a tétovázás nélküli felajánlása a környékbeli sárkányoknak a legszebb szűzlányoknak], az nagyon barbár szokás.

What*****

intended meaning: '...'

- b. ^{??}Vannak barbár szokások Bergengóciában? Na például [a tétovázás nélküli felajánlása a legszebb szüzlányoknak az országra támadó kiéhezett környékbeli sárkányoknak], az nagyon barbár szokás.
 What*****
 intended meaning: '...'
- c. [?]Vannak barbár szokások Bergengóciában? Na például [a kiéhezett környékbeli sárkányoknak való tétovázás nélküli felajánlása a legszebb szüzlányoknak], az nagyon barbár szokás.
 What*****
 intended meaning: '...'
- d. Vannak barbár szokások Bergengóciában? Na például [a legszebb szüzlányoknak a tétovázás nélküli felajánlása a kiéhezett környékbeli sárkányoknak], az nagyon barbár szokás.
 What*****
 intended meaning: '...'
- e. ^(?)Vannak barbár szokások Bergengóciában? Na például [a legszebb szüzlányoknak a kiéhezett környékbeli sárkányoknak való tétovázás nélküli felajánlása], az nagyon barbár szokás.
 What*****
 intended meaning: '...'

kiéhezett / környékbeli. zavaró sorrend

Érdeemes lenne tesztelni ezt (*Gen* és *Dat* együtt) úgy is, hogy az *N* fejjel való egyeztetése a *Gen*-nek egyértelmű helyzetet teremt. Ezt azonban eléggé megghiúsítja az, hogy nem névmási 3. személybeli *Gen* többes számban is egyes számú *N*-toldalékot vált ki (Bartos 2000:678 "a fiú(k) kalapja"). Mindezzel együtt preferálnak bizonyul az egyes számú *Gen*; azaz a "rossz" *Dat*--*Gen* sorrenden is ront(ana) a *Pl-Gen* (a), és javít a *Sg-Gen* (c) (*FJ*-nél stagnál), míg a "jó" *Gen*--*Dat* sorrenden is ront a *Pl-Gen* (b) (*FJ*-nél stagnál), és javít a *Sg-Gen* (d). (*FJ*-nél a *Gen* és *Dat* sorrendje a döntő, függetlenül a számtól.)

english

- (23) • Coinciding case markers with a pronoun: [*DP* ... *N* ... *DP*_{-nAk} ... *DP*_{-nAk} ...]
- a. *Vannak barbár szokások Bergengóciában? Na például [a tétovázás nélküli felajánlása a környékbeli sárkánynak a legszebb szüzlányoknak], az nagyon barbár szokás.
 What*****
 intended meaning: '...' (c.f. *(**ELŐBBI**a)): *Dat* – *Gen*
- b. ^{??}Vannak barbár szokások Bergengóciában? Na például [a tétovázás nélküli felajánlása a legszebb szüzlányoknak az országra támadó sárkánynak], az nagyon barbár szokás.
 What*****
 intended meaning: '...' (c.f. ^{??}(**ELŐBBI**b)): *Gen* – *Dat*

- c. [?]Vannak gyáva szokások Bergengóciában? Na például [a tétovázás nélküli felajánlása a portyázó sárkányoknak a féltve őrzött királyi kincstárnak], az nagyon gyáva szokás.
What*****
intended meaning: '...' (c.f. *(ELŐBBIa): Dat – Gen)
- d. [?]Vannak gyáva szokások Bergengóciában? Na például [a tétovázás nélküli felajánlása a királyi kincstárnak az országra támadó sárkányoknak], az nagyon gyáva szokás.
What*****
intended meaning: '...' (c.f. ^{??}(ELŐBBIb): Gen – Dat)

Ha a Gen névmás, akkor az N-en való egyeztetés egyértelműsítheti ugyan a helyzetet, viszont ilyenkor meglehetősen diszpreferált a Gen hangalaköltése az N fej mögött. A névmás (Behaghellel összhangban) elfogadhatatlan egy több elemű komplementum végén. Közvetlenül N mögötti névmás a "rossz" Dat--Gen sorrenden nem módosít, a "jó" Gen--Dat sorrendet viszont nem feltétlenül rontja: a kitett névmásiség ugyan negatív hatású, viszont az egyértelműség ezt ellensúlyozni látszik.

english

- (24) • Coinciding case markers with a pronoun: [DP ... N ... DP_{-nAk} ... DP_{-nAk} ...]
- a. *Vannak barbár szokások Bergengóciában? Nos, kedves királylányok, például [a tétovázás nélküli feláldozásokat a környékbeli sárkányoknak nektek], az nagyon barbár szokás.
What*****
intended meaning: '...' (c.f. *(ELŐBBIELŐTTIa): Dat – Gen)
- b. ^{??}Vannak barbár szokások Bergengóciában? Nos, kedves királylányok, például [a tétovázás nélküli feláldozásokat nektek az országra támadó sárkányoknak], az nagyon barbár szokás.
What*****
intended meaning: '...' (c.f. ^{??}(ELŐBBIELŐTTIb): Gen – Dat)
- c. *Vannak gyáva szokások Bergengóciában, kedves sárkányok? Na például [a tétovázás nélküli feláldozása nekünk a legszebb szüzlányoknak], az nagyon gyáva szokás.
What*****
intended meaning: '...' (c.f. *(ELŐBBIELŐTTIa): Dat – Gen)
- d. *Vannak gyáva szokások Bergengóciában, kedves sárkányok? Na például [a tétovázás nélküli feláldozása a királylánynak nekünk], az nagyon gyáva szokás.
What*****
intended meaning: '...' (c.f. ^{??}(ELŐBBIELŐTTIb): Gen – Dat)

1.1.1.7. Pronoun or anaphora?

Az N fej szemantikai keretébe tartozó DP-k kapcsán kérdés, hogy mit jeleznek a névmásokon alapuló nemzetközi tesztek a klasszikus kötéselvek alapján (az anafora azt jelzi, hogy egy névmási DP a saját régensének vonzat- vagy fogalmi keretén belül találja meg az antecedensét): az N-hez tartozik-e / a fölöttes V-hez tartozik-e / mindkét lehetőség megvan / egyik sincs. Előrebocsátjuk, hogy ennek az alfejezetnek nem célja az anaforikus kérdéskör mélyreható vizsgálata; csupán annyiról szeretnénk megbizonyosodni, hogy vannak esetek, amikor egy N fej mögött álló DP-ről a kötéselvek is azt mondják, hogy az N fejhez tartozik, és nem a fölöttes V-hez.

A nemzetközi szakirodalomban gyakran felbukkanó "képes" példák azt sugallják, hogy a fölöttes ige "keretében" kötődnek a szemantikailag nem feltétlenül hozzátartozónak gondolt összetevők is:

english

(25) • Pronoun or anaphora? *Picture-type examples*

a. Az idős művész_i készített/festett egy képet *róla_i/magáról_i.

What*****

'...'

a'. Az idős művész_i mutatott egy régi képet *róla_i/magáról_i.

What*****

'...'

b. Az idős színész_i mesélt egy történetet *róla_i/magáról_i.

What*****

'...'

b'. Az idős színész_i elmesélt egy régi pletykát *róla_i/magáról_i.

What*****

'...'

c. Ili_i írt egy jellemzést *róla_i/magáról_i.

What*****

'...'

c'. Ili_i előkeresett egy jellemzést *róla_i/magáról_i.

What*****

'...'

Az a&b&c magyarázható úgy, hogy az ige létre hozást fejez ki, és így a DP tartományon belül is implicit módon ott rejlik az ige alanya mint "kreátor":

[x létre hoz [y kreációja z-ről]]: kötelezően: x=y.

A vesszős példák esetében azonban nem kötelező, sőt egyáltalán nem is preferált az ige alanyát (x) azonosítani a meg nem nevezett "kreátorral" (y). Vajon ez azt jelenti, hogy a fölöttes ige komplementumában vannak a szemantikailag a főnévhez tartozó vonzatok is? A következő példasorok azt igazolják, hogy ez teljes általánosságban semmiképpen nem mondható ki; sőt

már érvelni is csupán különleges feltételek nagyon speciális konstellációja esetén próbálhat meg valaki ilyesmi mellett. Nézzünk néhány releváns tényezőt!

Az első vizsgált tényező az N-vonzat mondatbeli helyzete, a második pedig a "kreátor" explicitsége.

english

(26) • Pronoun or anaphora? Implicit or explicit "creator"

- a. Mit mutatott neked az idős művész_i? Na például azt a régi képet
??róla_i/^(?)magáról_i, azt csak nagyon vonakodva mutatta meg.

What*****

'...'(creator = j)

- a'. Mit mutatott neked az idős művész_i? Na például azt a régi képet
?róla_i/^{*?}magáról_i, azt csak nagyon vonakodva mutatta meg.

What*****

'...'

- a". Megmutatta neked az idős művész_i a képemet a családtagjairól? Csak a feleségéről / *róla_i/^(?)magáról_i mutatta meg a képet.

What*****

'...'

- b. Mit mesélt neked az idős színész_i? Na például azt a régi pletykát
??róla_i/^(?)magáról_i, azt csak nagyon vonakodva mesélte el.

What*****

'...'

- b'. Mit mesélt neked az idős színész_i? Na például azt a régi pletykánkat 130313
?róla_i/^{*?}magáról_i, azt csak nagyon vonakodva mesélte el.

What*****

'...'(creator = j)

- b". Elmesélte neked az idős színész_i a pletykáinkat a kortársairól? Csak Sinkovitsról / *róla_i/^(?)magáról_i mesélte el a pletykánkat.

What*****

'...'

- c. Mit keresett elő neked Ili_i? Na például azt a régi jellemzést ??róla_i/^(?)magáról_i, azt csak nagyon vonakodva kereste elő.

What*****

'...'

- c'. Mit keresett elő neked Ili_i? Na például azt a régi jellemzésedet
?róla_i/^{*?}magáról_i, azt csak nagyon vonakodva kereste elő.

What*****

'...'(creator = j)

- c". Előkereste neked Ili_i a jellemzésemet a munkatársairól? Csak a portásról / *róla_i/^(?)magáról_i kereste elő a jellemzésedet.

What*****

'...'

Míg az N-vonzat egyértelműen anaforikus jelleget mutat a fókuszban, "kiszakítva", tehát egyértelműen az igei keretben állva (kétvesszősök), addig a kontrasztív topikban (együtt állva az N fejjel) már picit gyengébb az anaforikus választás dominanciája (nem vesszősök). Ez utóbbi pozícióban az idegen kreátor explicit kifejezése (birtokos toldalékkal a vesszős példákban) az anaforikus változatot szinte meghiúsítja, és szinte tökéletessé teszi a nem anaforikus változatot. (Számít tehát az, hogy a mondat "horgonyzó" vagy állító szakaszában áll-e a kérdéses DP. A "horgonyzó" szakaszban nem tudjuk a "kreátor" jelleget belemagyarázni, hiszen az csak az állítás ismeretében hozható létre. -- Megjegyzés 130320-án.)

Annyi leszögezhető, hogy ha a szemantikailag az N-hez tartozó összetevők szintaktikailag az ige hatáskörében lennének, akkor nem számíthatna, hogy milyen pozícióban állnak, és az sem számíthatna, hogy a DP-n belül megjelenik-e a "kreátor".

english

Az alábbiakból pedig kiderül, hogy a DP belső felépítésének -- például az N fejnek és az ő vonzatjelölő karakterének -- a megválasztása a harmadik releváns tényező (a tekintetben, hogy "kié az N-vonzat?").

english

(27) • Pronoun or anaphora? The impact of the choice of the internal structure of DP

- a. Az idős művész_i mutatott egy régi képet *róla_i/magáról_i.
What*****
'...'
- a'. Az idős művész_i mutatott egy régi interjút ^{??}vele_i/*magával_i.
What*****
'...'
- b. Az idős művész_i előkeresett/megmutatott egy régi képet *róla_i/magáról_i.
What*****
'...'
- b'. Az idős művész_i előkeresett/megmutatott egy régi interjút ^{??}vele_i/*magával_i.
What*****
'...'
- c. Az idős művész_i megmutatott/előkeresett egy régi szerelmesverset ^{??}hozzá_i/*magához_i.
What*****
'...'
- d. Az idős színész_i elmesélte azt az ismert régi történetet *róla_i/magáról_i.
What*****
'...'

- d'. Az idős színész_i elmesélte azt a közismert nagy csalódást ^{??}benne_i/*magában_i.
What*****
'...'

A negyedik releváns tényező (a tekintetben, hogy "kié az N-vonzat?") a befogadó ige megválasztása. Bizonyos igék mellett a releváns N-vonzat már szinte tökéletes lesz nem anaforikus alakban. Meghatározó faktornak látszik, hogy az előző példasorban használt kreatív és fél-kreatív igékkel szemben olyan igéket használjunk, amelyeknek semmi köze nincsen az érintett DP létre jövéséhez.

Ezen a ponton térhetünk vissza a kiinduláshoz: az 'ír', 'mesél', 'készít' kreativitása nyilvánvalóan döntővé válik az Alany=Kreátor koreferencia alapján. A "fél-kreatív" karakter segítségével az anafora-kiváltó igék nagyobb csoportját szeretnénk megragadni. A 'mutat', 'előkeres', 'elmesél' mintha egy "újrakreálásról" szólna az ige által megjelölt pillanatban -- ez a tulajdonság rokonítja őket az igazi kreatív igékkel. Láttuk, hogy az "újrakreáló igék" az eredeti kreáló explicit jelenlétében csődöt mondanak (Implicit or explicit "creator", kettővel feljebb!) -- épp ez bizonyítja, hogy bizonyos anaforikus példákat azért fogadunk el, mert az eredeti kreáló implicit állapota mellett hajlamosak vagyunk az "újrakreálót" figyelembe venni ("Alany=Újrakreáló").

Az "antikreatív" igék nem tiltják, sőt preferálják a DP határozottságát; ez utóbbi tényezővel javítjuk tovább a jól formáltságot.

english

(28) • Pronoun or anaphora? The impact of the choice of the matrix V

- a. Az idős művész_i nem tudta megbocsátani azt a régi képedet [?]róla_i/*magáról_i.
What*****
'...'
- b. Az idős művész_i nem tudta megbocsátani azt a régi interjúdat ^(?)vele_i/*magával_i.
What*****
'...'
- c. Az idős művésznő_i nem tudta elfeledni azt a régi szerelmesversedet [?]hozzá_i/*magához_i.
What*****
'...'
- d. Az idős színész_i nem tudta feldolgozni azt a közismert nagy csalódást [?]benne_i/*magában_i.
What*****
'...'

Úgy értelmezhetjük a fentieket, hogy ezek az igék nem vonják hatásuk alá a főnévhez tartozó vonzatot, hiszen kiváló a nem anaforikus választás, míg az anaforikus immár elfogadhatatlan. Ez azt sugallja, hogy az igék egyedi szemantikai karakterük alapján vonhatnak vagy nem vonhatnak maguk alá vonzatuk hozta vonzatokat. Vagyis olyan jelenséget látunk a "szökésben", ami a szintaxis szabályrendszerében teljesen korlátozatlan, szüksége van viszont szemantikai legitimációra.

english

Az ötödik releváns tényező az N-vonzat hovatartozását illetően a kötő/antecedens grammatikai funkciója a mátrix ige mellett. Eddig a kötő mindig alanyesetű volt. Most lássunk példát a tárgyesetű kötőrel!

english

(29) • Pronoun or anaphora? The binder in an object position

- a. Mi zaklatta fel azt az idős színészt_i? Na például az a régi történeted róla_i/^{*}magáról_i, az nagyon felzaklatta.
What*****
'...'
- a'. Az idős színészt_i nagyon felzaklatta az a régi történeted ^(?)róla_i/^{*}magáról_i.
What*****
'...'(creator = j)
- a". Felzaklatta az idős színészt az a 6 történetem a társulati tagokról? Az idős színészt_i csak ^{??}a Bujtorrólcsillag[?] / ^{*?}róla_i/^{*?}magáról_i zaklatta fel a történeted.
What*****
'...'
- b. Mi zaklatta fel azt az idős színészt_i? Na például az az elhíresült interjúd vele_i/^{*}magával_i, az nagyon felzaklatta.
What*****
'...'
- b'. Az idős színészt_i nagyon felzaklatta az az elhíresült interjúd [?]vele_i/^{*}magával_i.
What*****
'...'(creator = j)
- b". Felzaklatta az idős színészt az a 6 interjúm a színházi emberekkel? Az idős színészt_i csak ^{??}a Bujtorral / ^{*?}vele_i/^{*?}magával_i zaklatta fel az interjúd.
What*****
'...'
- c. Mi zaklatta fel azt az idős színészt_i? Na például az a padlásról előkerült régi leveled ^(?)tőle_i/^{*}magától_i, az nagyon felzaklatta.
What*****
'...'

c'. Az idős színészt_i nagyon felzaklatta az a padlásról előkerült régi leveled
??tőle_i / *magától_i.

What*****
'...'

c". Felzaklatta az idős színészt az a 6 régi levelem a színészbarátaimtól? Az idős színészt csak *?a Bujtortól / *tőle_i / *magától_i zaklatta fel az a padlásról előkerült régi leveled.

What*****
'...'

Még a "fókuszba extraktált" N-vonzat sem lehet anaforikus, ha tárgy várja kötőként egy alany helyett! Ez bizonyítja, hogy nem az "igéé" a vitatott helyzetű N-vonzat, hiszen egy ige társargumentumai körében a tárgy jó kötő az alacsonyabb rendű vonzatok számára, pl. "Nem ültethetlek téged magad mellé!"

Egyébként ezek az "antikreatív" igék nagyon nehezen fogadják el a szökött vonzatokat. Ez ismét azt sugallja, hogy az igék egyedi karakterük alapján vonhatnak vagy nem vonhatnak maguk alá vonzatuk hozta vonzatokat.

english

Bemutatunk még erre néhány további példát, immár a "kétvesszős" fókuszos tesztek nélkül, mivel az érintett igék egyedi karaktere is olyan, hogy nem képesek befogadni szökött vonzatokat (ami a fókuszba kerülés előfeltétele lenne). E példákban a kötő számára további gr. funkciókat próbálunk ki (nem alanyi, nem tárgyi). A kötött ragozása is új eseteket mutat be.

english

(30) • Pronoun or anaphora? The binder in a non-subject position, further cases

a. Mi keltett ellenérzést az idős színésznőben_i? Na például az a szerelmesversed
(?)hozzá_i / *magához_i, az súlyos ellenérzést keltett benne_i.

What*****
'...'

a'. Az idős színésznőben_i súlyos ellenérzést keltett az a szerelmesversed
(?)hozzá_i / *magához_i.

What*****
'...'

b. Mi okozott fájdalmat az idős színésznek_i? Na például az örökös csalódásunk
benne_i / *magában_i, az súlyos fájdalmat okozott neki_i.

What*****
'...'

b'. Az idős színésznek_i súlyos fájdalmat okozott az örökös csalódásunk
(?)benne_i / *magában_i.

What*****
'...'

- c. Vajon mi vált terhessé a kolléganő_i számára? Na például a túl heves érdeklődésed iránta_i/*maga iránt_i, az nagyon terhessé vált számára.
 What*****
 '...'
- c'. A kolléganő_i számára nagyon terhessé vált a túl heves érdeklődésed iránta_i/*maga iránt_i.
 What*****
 '...'
- d. Azon a tablóképen megmutathatlak [titeket_i egymásnak_i]/[?][téged_i magadnak_i]
 What*****
 '...'
- d'. Összeférhetetlen, önimádó alak vagy! Téged magad mellé_i kéne ültetni!
 What*****
 '...'
- d". Titeket_i egymás mellé_i kéne ültetni!
 What*****
 '...'

Egyértelmű megerősítést nyert, hogy semmilyen nem alanyi kötő nem engedélyezheti az "anaforikus" névmásválasztást.

english

De vajon mi a helyzet a kitüntetett szerepű N-vonzattal, vagyis a birtokossal?

Egy jelölésről: az 'Ø_i' ebben a keretfüggetlen tárgyalásban azt jelenti, hogy a birtokos nem öltött hangalakot (az éppen tárgyalt hangsorban) egy önálló DP formájában köszönhetően a birtokos személytoldaléknak, de szemantikailag jelen van. Mint látható, bizonyos esetekben éppen ez a preferált kifejezése egy szándékolt jelentésnek (pl. a.&b. és a'&b'.), máskor viszont elfogadhatatlan (a" &b').

english

(31) • Pronoun or anaphora? The possessor as a bindee

- a. Mi zaklatta fel mostanában azt az idős festőt_i? Na például az a raktár mélyéről előkerült régi képe Csontvárynak / Ø_i /^{??}neki/*magának_i, az nagyon felzaklatta.
 What*****
 '...'
- a'. Az idős festőt_i nagyon felzaklatta az a raktár mélyéről előkerült régi képe Csontvárynak / Ø_i /^{??}neki/*magának_i.
 What*****
 '...'

- a". Jól hallottam, hogy az idős festőt nagyon felzaklatta Vasarelynek egy raktár mélyéről előkerült képe? Nem, az idős festőt_i [?]Csontvárynakj **jobb jelzők nélkül** / *Ø / *neki_i / *magának_i zaklatta fel nagyon egy raktár mélyéről előkerült régi képe.
What*****
'...'
- b. Mi zaklatta fel mostanában az idős kollégádat_i? Na például a váratlan nyugdíjba küldése a főnökének / Ø_i / [?]neki_i / *magának_i, az nagyon felzaklatta.
What*****
'...'
- b'. Az idős kollégámat_i nagyon felzaklatta a váratlan nyugdíjba küldése a főnökének / Ø_i / [?]neki_i / *magának_i.
What*****
'...'
- b". Az idős kollégámat_i a [?]főnökének / *Ø_i / *neki_i / *magának_i zaklatta fel nagyon a váratlan nyugdíjba küldése. **sokan nem szeretik**
What*****
'...'

A birtokos a legéletképesebb "szökő", ezért a fókuszos példákat újra nézzük. Talán marginálisan elfogadható az anaforikus választás a fókuszban; amit annak tulajdonítunk, hogy az amúgy a vonzatbefogadástól ódzkodó ige is a legéletképesebb "szökő", azért hajlandó befogadni a komplementumába, az anyanyelvi beszélők számára eltérő jól formáltság mellett (FJ-nek majdnem *, AG-nek talán csak két kérdőjel).

A sima és a vesszős példákban van "tökéletes" megoldás: az "üres DP-s". Így ugyanis elkerüljük a másutt *-os anaforikus választást éppúgy, mint a kissé kérdőjeles "N+névmás" konstrukciót. Nyilván a sima és vesszős változatban preferált "üres DP-s" megjelenítést a fókuszban nem alkalmazhatjuk, mert a hangsúly felvételéhez hangtest kell.

english

Az utolsó példasorban az alanyi / tárgyi / ferde kötők lehetőségét összevetve vizsgáljuk.

english

- (32) • Pronoun or anaphora? The impact of the position of the binder
- a. Én is mutatok neked egy régi képet magamról / [?]rólam / *[?]magadról / rólad.
What*****
'...'
- b. Te is mutass nekem egy régi képet *[?]magamról / [?]rólam / magadról / *[?]rólad!
What*****
'...'

- c. Tudom, hogy én is nagyon felzaklattalak téged azzal a régi képpel
^(?)magamról / ^{*?}rólam / *magadról / ^{??}rólad.
 What*****
 '...'
- d. Te is nagyon felzaklattál engem azzal a régi képpel ^{*?}magamról / ^{??}rólam /
^(?)magadról / ^{*?}rólad.
 What*****
 '...'
- e. Mari mindig össze akar veszejteni engem veled azokkal a régi képekkel
^{*?}magamról / [?]rólam / *magadról / ^(?)rólad / [?]magáról / ^{??}róla / *magunkról_{excl.}
 /[?]magunkról_{incl.} /[?]rólunk_{excl.} /^{*?}rólunk_{incl.}.
 What*****
 '...'
- e'. Na például azokkal a régi képekkel ^{*?}magamról / [?]rólam / *magadról / [?]rólad /
^{??}magáról / ^{??}róla / *magunkról_{excl.} / ^{??}magunkról_{incl.} / ^(?)rólunk_{excl.} / ^{*?}rólunk_{incl.},
 azokkal Mari minden kétséget kizáróan össze akar veszejteni engem veled.
 What*****
 '...'
- g. Íme / Ez itt egy régi kép ^{??}magamról / [?]rólam / ^{*?}magadról / [?]rólad.
 What*****
 '...'
- g'. Ez itt egy régi kép ^{*?}magamról / [?]rólam / ^{??}magadról / [?]rólad?
 What*****
 '...' valódi megkérdéseként a másiknak
- g". Tetszik az új sorozat! / Tetszik az új sorozat?
 What*****
 'I like the new series.' / 'Do you like the new series?'

Ebből az összevetésből is egyértelművé vált: ha az alanyt helyezzük a kötői szerepbe, akkor a kötött anaforikus alakot ölt; ha nem az alanyt, akkor nem anaforikus. Ezt a T/1 Marit (az alanyt) kizáró ('excl.') vagy magában foglaló ('incl.') értelmezései gyönyörűen megerősítik az e. és az e' példában: tehát anaforikus akkor, ha az alanyt is beleértjük a 'mi'-be.

A g. és a g'. érdekessége: nincs kötő, még sem teljesen kizárt az anaforikus "kötött". Hogy lehet ez? Kijelentésben az "íme" vagy az "ez itt" a 'mutat' kvázi-kreativitását idézi; a g.-ben "mutatom", a g'.-ben "mutatod?" jelentést előidézve a szituáció pragmatikai feldolgozásának részeképpen. A g". analóg jelenséget szemléltet: kijelentésben a 'nekem', kérdésben a 'neked' értelmeződik bele a szituációba, hangalak nélkül.

english

Kié tehát "szintaktikailag" a szemantikailag egy N fejhez tartozó DP? Néhány ismert "picture"-ös példa azt sugallja, hogy az igéé; de kielemeztük,

hogy legalább öt tényező együttállása szükséges ahhoz, hogy anaforikus kötődés lépjen fel a kérdéses DP és egy igevonzat között -- ugye ez a jele annak, hogy igevonzati rangja van az adott mondat szerkezetben a kérdéses DP-nek.

Ha az öt tényező valamelyike nem klappol, akkor a "kérdéses DP" nem anaforikus névmási alakot ölt, így hát az N fej fogalmi keretén belül maradt szintaktikailag is.

english

1.1.1.8. Summary

Létezik-e hát az N fej mögött egy komplementumzóna, vagy a szemantikailag az N fejjel "érkező" összetevők (nominalizálást túlélő igevonzatok, illetve fogalmikeret-tagok) a fölöttes ige komplementum- vagy operátorzónájában találnak helyet (transzformáció révén vagy akár anélkül is)?

Bár metaelméleti szempontból (esetadási megszorítás) kényelmesebb a generatív kutatóknak az utóbbi megközelítés enyhébb vagy szigorúbb változata mellett elköteleznie magát, rengeteg adatról kellene megnyugtatóan számot adnia a választott keretelméletében. Érdekes, nyitott kutatási területről van tehát szó, ahol még az adatok megítélésének módszertana ügyében is átgondolt lépésekre van még szükség. Korántsem mondattak ki tehát az "utolsó szavak" az N-komplementum kérdésében, sőt olyan súlyos kérdések forognak kockán, amelyek valamely generatív megközelítés alappilléreit is megrengethetik akár -- ennyit kívántunk ebben az alfejezetben igazolni. 20130313 Végeztünk20130410

english